COMISIA
EUROPEANĂ

Bruxelles, 24.5.2023
COM(2023) 623 final

Recomandare de

RECOMANDARE A CONSILIULUI

privind Programul național de reformă al României pentru 2023 și care include un aviz al Consiliului privind Programul de convergență al României pentru 2023

{SWD(2023) 623 final}

Recomandare de

RECOMANDARE A CONSILIULUI

privind Programul național de reformă al României pentru 2023 și care include un aviz al Consiliului privind Programul de convergență al României pentru 2023

CONSILIUL UNIUNII EUROPENE,

având în vedere Tratatul privind funcționarea Uniunii Europene, în special articolul 121 alineatul (2) și articolul 148 alineatul (4),

având în vedere Regulamentul (CE) nr. 1466/97 al Consiliului din 7 iulie 1997 privind consolidarea supravegherii pozițiilor bugetare și supravegherea și coordonarea politicilor economice[1], în special articolul 9 alineatul (2),

Având în vedere Regulamentul (UE) nr. 1176/2011 al Parlamentului European și al Consiliului din 16 noiembrie 2011 privind prevenirea și corectarea dezechilibrelor macroeconomice[2], în special articolul 6 alineatul (1),

având în vedere recomandarea Comisiei Europene,

având în vedere rezoluțiile Parlamentului European,

având în vedere concluziile Consiliului European,

având în vedere avizul Comitetului pentru ocuparea forței de muncă,

având în vedere avizul Comitetului economic și financiar,

având în vedere avizul Comitetului pentru protecție socială,

având în vedere avizul Comitetului pentru politică economică,

întrucât:

(1) Regulamentul (UE) 2021/241 al Parlamentului European și al Consiliului[3], care a instituit Mecanismul de redresare și reziliență, a intrat în vigoare la 19 februarie 2021. Mecanismul de redresare și reziliență oferă statelor membre sprijin financiar pentru implementarea reformelor și a investițiilor, dând astfel un impuls bugetar finanțat de UE. În concordanță cu prioritățile semestrului european, mecanismul contribuie la redresarea economică și socială și la implementarea unor reforme și investiții sustenabile, în special pentru a promova tranziția verde și tranziția digitală și pentru a face mai reziliente economiile statelor membre. De asemenea, mecanismul contribuie la consolidarea finanțelor publice și la stimularea creșterii economice și a creării de locuri de muncă pe termen mediu și lung, la îmbunătățirea coeziunii teritoriale în cadrul UE și la sprijinirea continuării punerii în aplicare a Pilonului european al drepturilor sociale. Contribuția financiară maximă pentru fiecare stat membru acordată

[1] JO L 209, 2.8.1997, p. 1.

[2] JO L 306, 23.11.2011, p. 25.

[3] Regulamentul (UE) 2021/241 al Parlamentului European și al Consiliului din 12 februarie 2021 de instituire a Mecanismului de redresare și reziliență (JO L 57, 18.2.2021, p. 17).

în cadrul Mecanismului de redresare și reziliență a fost actualizată la 30 iunie 2022, în conformitate cu articolul 11 alineatul (2) din Regulamentul (UE) 2021/241.

(2) La data de 22 noiembrie 2022, Comisia a adoptat Analiza anuală a creșterii durabile pentru 2023[4], care marchează începutul semestrului european din 2023 pentru coordonarea politicilor economice. La data de 23 martie 2023, Consiliul European a aprobat prioritățile analizei, care vizează cele patru dimensiuni ale sustenabilității competitive. Totodată, la data de 22 noiembrie 2022, Comisia a adoptat, pe baza Regulamentului (UE) nr. 1176/2011, Raportul privind mecanismul de alertă pentru 2023, în care a identificat România ca fiind unul dintre statele membre care pot fi afectate de dezechilibre sau care pot fi în pericol de a fi afectate de dezechilibre și pentru care va fi necesar un bilanț aprofundat. Comisia a adoptat, de asemenea, o recomandare de recomandare a Consiliului privind politica economică a zonei euro, care a fost adoptată de Consiliu la 16 mai 2023, precum și Propunerea de raport comun pentru 2023 privind ocuparea forței de muncă, în care se analizează punerea în aplicare a orientărilor pentru politicile de ocupare a forței de muncă și a principiilor Pilonului european al drepturilor sociale, care a fost adoptată de Consiliu la 13 martie 2023.

(3) Deși economiile UE dau dovadă de o reziliență remarcabilă, contextul geopolitic continuă să aibă un impact negativ. Întrucât UE susține cu fermitate Ucraina, agenda sa de politică economică și socială se axează pe reducerea pe termen scurt a impactului negativ al șocurilor energetice asupra gospodăriilor și întreprinderilor vulnerabile, precum și pe menținerea eforturilor de realizare a tranziției verzi și a celei digitale, de sprijinire a creșterii durabile și favorabile incluziunii, de protejare a stabilității macroeconomice și de creștere a rezilienței pe termen mediu. De asemenea, agenda Uniunii se axează în mare măsură pe creșterea competitivității și a productivității UE.

(4) La data de 1 februarie 2023, Comisia a publicat comunicarea intitulată „Un plan industrial al Pactului verde european pentru era cu zero emisii nete”[5] în scopul de a spori competitivitatea industriei UE cu zero emisii nete și de a sprijini tranziția rapidă către neutralitatea climatică. Planul completează eforturile desfășurate în prezent în cadrul Pactului verde european și al REPowerEU. Planul urmărește să asigure un mediu mai favorabil pentru mărirea capacității UE de producție a tehnologiilor și a produselor cu zero emisii nete, care sunt necesare pentru a îndeplini obiectivele ambițioase ale UE în materie de climă, precum și să asigure accesul la materiile prime critice relevante, inclusiv prin diversificarea surselor de aprovizionare, exploatarea adecvată a resurselor geologice din statele membre și maximizarea reciclării materiilor prime. Planul este articulat în jurul a patru piloni: un mediu de reglementare previzibil și simplificat, accelerarea accesului la finanțare, consolidarea competențelor și comerțul deschis pentru lanțuri de aprovizionare reziliente. La data de 16 martie 2023, Comisia a publicat, de asemenea, comunicarea intitulată „Competitivitatea pe termen lung a UE: perspectiva după 2030”[6], care este structurată în jurul a nouă factori-cheie care se susțin reciproc și în care Comisia își propune să acționeze în direcția instituirii unui cadru de reglementare care să stimuleze creșterea. Comunicarea stabilește priorități de politică ce vizează să asigure în mod activ realizarea de îmbunătățiri structurale, efectuarea de investiții bine direcționate și adoptarea de măsuri de reglementare pentru competitivitatea pe termen lung a UE și a statelor sale membre. Recomandările de mai jos contribuie la abordarea acestor priorități.

---

4 COM(2022) 780 final.
5 COM(2023) 62 final.
6 COM(2023) 168 final.

(5) În 2023, semestrul european pentru coordonarea politicilor economice continuă să evolueze în concordanță cu punerea în aplicare a Mecanismului de redresare și reziliență. Pentru ca prioritățile de politică din cadrul semestrului european să fie îndeplinite, rămâne esențial ca planurile de redresare și reziliență adoptate să fie implementate integral, întrucât acestea abordează toate recomandările relevante specifice fiecărei țări emise în ultimii ani sau un subset semnificativ al recomandărilor respective. Recomandările specifice fiecărei țări pentru 2019, 2020 și 2022 rămân la fel de relevante și pentru planurile de redresare și reziliență revizuite, actualizate sau modificate în conformitate cu articolele 14, 18 și 21 din Regulamentul (UE) 2021/241.

(6) Regulamentul privind REPowerEU[7], adoptat la data de 27 februarie 2023, vizează eliminarea rapidă a dependenței UE de importurile de combustibili fosili din Rusia. Acest lucru va contribui la securitatea energetică și la diversificarea aprovizionării cu energie a UE, sporind, în același timp, utilizarea surselor regenerabile de energie, capacitățile de stocare a energiei și eficiența energetică. Regulamentul permite statelor membre să adauge un nou capitol, privind REPowerEU, în planurile lor naționale de redresare și reziliență pentru a finanța reforme și investiții esențiale care vor contribui la atingerea obiectivelor planului REPowerEU. Reformele și investițiile respective vor contribui, de asemenea, la creșterea competitivității industriei UE cu zero emisii nete, astfel cum se subliniază în Planul industrial al Pactului verde pentru era cu zero emisii nete, precum și la abordarea recomandărilor specifice fiecărei țări legate de energie care le-au fost adresate statelor membre în 2022 și, după caz, în 2023. Regulamentul privind REPowerEU introduce o nouă categorie de sprijin financiar nerambursabil, pus la dispoziția statelor membre pentru a finanța, în cadrul planurilor lor de redresare și reziliență, noi reforme și investiții legate de energie.

(7) La data de 8 martie 2023, Comisia a adoptat o comunicare care oferă orientări de politică bugetară pentru 2024. Scopul său este de a sprijini pregătirea programelor de stabilitate și de convergență ale statelor membre, consolidând astfel coordonarea politicilor[8]. Comisia a reamintit că la sfârșitul anului 2023 va fi dezactivată clauza derogatorie generală din Pactul de stabilitate și de creștere. Aceasta a solicitat ca politicile fiscal-bugetare din perioada 2023-2024 să asigure sustenabilitatea datoriei pe termen mediu, precum și să sporească creșterea economică potențială într-o manieră durabilă. Statele membre au fost invitate să prezinte în programele lor de stabilitate și de convergență pentru 2023 modul în care planurile lor fiscal-bugetare vor asigura respectarea valorii de referință a deficitului, de 3 % din PIB, precum și o reducere plauzibilă și continuă a datoriei sau menținerea datoriei la niveluri prudente pe termen mediu. Comisia a invitat statele membre să elimine treptat măsurile fiscal-bugetare naționale introduse pentru a proteja gospodăriile și întreprinderile de șocul prețurilor la energie, începând cu măsurile care au un caracter mai puțin specific. Comisia a precizat că, în cazul în care ar fi necesară prelungirea măsurilor de sprijin ca urmare a unor noi presiuni cauzate de prețurile la energie, statele membre ar trebui să orienteze aceste măsuri mult mai bine decât în trecut către gospodăriile și întreprinderile vulnerabile. Comisia a propus ca recomandările în domeniul fiscal-bugetar să fie cuantificate și diferențiate și să fie formulate pe baza cheltuielilor primare nete, astfel

[7] Regulamentul (UE) 2023/435 al Parlamentului European și al Consiliului din 27 februarie 2023 de modificare a Regulamentului (UE) 2021/241 în ceea ce privește capitolele privind REPowerEU din planurile de redresare și reziliență și de modificare a Regulamentelor (UE) nr. 1303/2013, (UE) 2021/1060 și (UE) 2021/1755 și a Directivei 2003/87/CE, (JO L 63, 28.2.2023, p. 1).

[8] COM(2023) 141 final.

cum se propune în Comunicarea sa referitoare la orientările privind o reformă a cadrului de guvernanță economică al UE[9]. Comisia a recomandat ca toate statele membre să continue să protejeze investițiile finanțate la nivel național și să asigure utilizarea eficace a Mecanismului de redresare și reziliență și a altor fonduri ale UE, având în vedere în special obiectivele în materie de tranziție verde și tranziție digitală, precum și pe cele în materie de reziliență. Comisia a precizat că va propune Consiliului lansarea, în primăvara anului 2024, a unor proceduri de deficit excesiv bazate pe deficit, ținând cont de datele privind execuția bugetară pentru 2023, în concordanță cu dispozițiile legale existente.

(8) La data de 26 aprilie 2023, Comisia a prezentat propuneri legislative ce vizează realizarea unei reforme cuprinzătoare a normelor de guvernanță economică ale UE. Obiectivul principal al acestor propuneri este de a consolida sustenabilitatea datoriei publice și de a promova o creștere durabilă și incluzivă în toate statele membre, prin intermediul reformelor și al investițiilor. Propunerile urmăresc să ofere statelor membre un control mai mare asupra elaborării propriilor planuri pe termen mediu, instituind, în același timp, un regim mai strict de asigurare a respectării normelor, pentru a asigura îndeplinirea de către statele membre a angajamentelor asumate în planurile lor bugetar-structurale pe termen mediu. Obiectivul este de a încheia activitatea legislativă în 2023.

(9) La data de 31 mai 2021, România a transmis Comisiei planul său național de redresare și reziliență, în conformitate cu articolul 18 alineatul (1) din Regulamentul (UE) 2021/241. În temeiul articolului 19 din Regulamentul (UE) 2021/241, Comisia a evaluat relevanța, eficacitatea, eficiența și coerența planului de redresare și reziliență, în conformitate cu orientările privind evaluarea prevăzute în anexa V la regulamentul menționat. La data de 3 noiembrie 2021, Consiliul a adoptat Decizia de aprobare a evaluării planului de redresare și reziliență al României[10]. Eliberarea tranșelor este condiționată de adoptarea, în conformitate cu articolul 24 alineatul (5) din Regulamentul (UE) 2021/241, a unei decizii a Comisiei care să confirme faptul că România a atins în mod satisfăcător jaloanele și țintele relevante stabilite în decizia de punere în aplicare a Consiliului. Atingerea în mod satisfăcător a acestor jaloane și ținte implică faptul că nu s-au înregistrat regrese privind jaloanele și țintele anterioare care fuseseră deja atinse.

(10) La data de 11 mai 2023, România și-a prezentat Programul național de reformă pentru 2023, iar, la data de 10 mai 2023, Programul de convergență pentru 2023, în conformitate cu articolul 4 alineatul (1) din Regulamentul (CE) nr. 1466/97. Pentru a se ține seama de legăturile dintre cele două programe, acestea au fost evaluate în același timp. În conformitate cu articolul 27 din Regulamentul (UE) 2021/241, Programul național de reformă pentru 2023 reflectă, de asemenea, raportarea bianuală efectuată de România cu privire la progresele înregistrate în implementarea planului său de redresare și reziliență.

(11) Comisia a publicat raportul de țară din 2023 pentru România[11] la data de 24 mai 2023. În acest raport, Comisia a evaluat progresele realizate de România în ceea ce privește punerea în aplicare a recomandărilor relevante specifice acestei țări care au fost

---

9 COM(2022) 583 final.

10 Decizia de punere în aplicare a Consiliului din 3 noiembrie 2021 de aprobare a evaluării planului de redresare și reziliență al României (ST 12319/2021; ST 12319/2021 ADD 1).

11 SWD(2023) 623 final.

adoptate de Consiliu în perioada 2019-2022 și a făcut bilanțul implementării de către România a planului său de redresare și reziliență. Pe baza acestei analize, în raportul de țară au fost identificate anumite deficiențe, legate de provocările care nu sunt abordate sau sunt abordate doar parțial în planul de redresare și reziliență, precum și provocări noi și emergente. De asemenea, raportul de țară a evaluat progresele realizate de România în ceea ce privește punerea în aplicare a Pilonului european al drepturilor sociale și îndeplinirea obiectivelor principale ale UE în materie de ocupare a forței de muncă, de competențe și de reducere a sărăciei, precum și progresele înregistrate în ceea ce privește atingerea obiectivelor de dezvoltare durabilă ale ONU.

(12) În temeiul articolului 5 din Regulamentul (UE) nr. 1176/2011, Comisia a efectuat un bilanț aprofundat pentru România și a publicat rezultatele acestuia la data de 24 mai 2023[12]. Comisia a concluzionat că România se confruntă cu dezechilibre macroeconomice. Mai precis, există vulnerabilități în ceea ce privește balanța de plăți, legate de deficitul bugetar important, iar presiunile cauzate de supraîncălzirea economiei au crescut. Deficitul de cont curent, care era deja mare, s-a înrăutățit și mai mult după recesiunea provocată de pandemie și, din cauza acestei situații, economia este vulnerabilă la șocurile legate de finanțarea externă. Dacă deficitul de cont curent se va menține în continuare la acest nivel ridicat, există riscul ca poziția investițională internațională netă să fie împinsă și mai mult în jos. Semnele supraîncălzirii economiei sunt evidente, cu o valoare a inflației de bază inconfortabil de ridicată, cu salarii care au crescut cu un procent de două cifre și o rată a șomajului relativ scăzută. Se preconizează că indicatorii de competitivitate a costurilor se vor stabiliza, dar că vor persista probleme structurale. Cursul de schimb pare să se situeze la un nivel superior celui sugerat de fundamentele economice și se intervine în continuare puternic pentru a-l gestiona. Deficitul public se menține la un nivel ridicat de mai mulți ani și acest lucru explică în mare măsura cererea excedentară și, decurgând din aceasta, deficitul extern; chiar dacă se va îmbunătăți, se preconizează că deficitul public va rămâne mare în acest an și în anul următor. Reducerea deficitului public în 2022 a fost determinată în principal de creșterea nominală puternică a PIB-ului, care s-a bazat, la rândul său, în mare măsură pe supraîncălzirea cererii interne. Primele de risc și costurile aferente împrumuturilor suverane sunt semnificativ mai mari decât în anii anteriori pandemiei. Având în vedere insuficiența curentă a lichidităților la nivel mondial, va fi important să se inverseze tendințele actuale. În viitor, ajustarea bugetară ar trebui să fie modalitatea preferată utilizată pentru a alinia mai bine cererea la ofertă și pentru a limita deficitul intern și cel extern. Implementarea integrală a reformelor fiscale și de pensii incluse în planul de redresare și reziliență, precum și respectarea obiectivelor bugetare din cadrul procedurii aplicabile deficitelor excesive ar putea contribui în mare măsură la limitarea dinamicii actuale.

(13) La data de 3 aprilie 2020, Consiliul a adoptat Decizia (UE) 2020/509[13] privind existența unui deficit excesiv în România ca urmare a nerespectării criteriului privind deficitul în 2019. La data de 3 aprilie 2020, Consiliul a emis, de asemenea, o recomandare[14] în vederea încetării situației de deficit public excesiv din România până cel târziu în 2022. Având în vedere contracția puternică a activității economice ca

[12] SWD(2023) 642 final.

[13] Decizia (UE) 2020/509 a Consiliului din 3 aprilie 2020 privind existența unui deficit excesiv în România (JO L 110, 8.4.2020, p. 58).

[14] Recomandarea Consiliului din 3 aprilie 2020 în vederea încetării situației de deficit public excesiv din România (JO C 116, 8.4.2020, p. 1).

urmare a pandemiei de COVID-19 și necesitatea conexă de politici bugetare care să sprijine redresarea, la data de 18 iunie 2021 Consiliul a emis o nouă recomandare adresată României[15], pentru a se pune capăt situației de deficit excesiv până cel târziu în 2024. În recomandarea sa din 18 iunie 2021, Consiliul a recomandat României să își reducă deficitul public la 8,0 % din PIB în 2021, la 6,2 % din PIB în 2022, la 4,4 % din PIB în 2023 și la 2,9 % din PIB în 2024. Această reducere era coerentă cu o rată de creștere nominală a cheltuielilor publice primare nete de 3,4 % în 2021, de 1,3 % în 2022, de 0,9 % în 2023 și de 0,0 % în 2024. Aceasta corespundea unei ajustări structurale anuale de 0,7 % din PIB în 2021, de 1,8 % din PIB în 2022, de 1,7 % din PIB în 2023 și de 1,5 % din PIB în 2024. Recomandarea preciza, de asemenea, că orice venituri excepționale ar trebui utilizate pentru a reduce deficitul public și că România ar trebui să asigure aplicarea deplină și eficace a cadrului său bugetar național. Nu în ultimul rând, Consiliul afirma, de asemenea, că, pentru a se asigura succesul strategiei fiscal-bugetare pe termen mediu, va fi important să se sprijine consolidarea finanțelor publice prin reforme cuprinzătoare.

(14) Pe baza datelor validate de Eurostat[16], deficitul public al României a scăzut de la 7,1 % din PIB în 2021 la 6,2 % în 2022, în timp ce datoria publică a scăzut de la 48,6 % din PIB la sfârșitul anului 2021 la 47,3 % la sfârșitul anului 2022. Aceste cifre sunt conforme cu ținta pentru deficitul global pentru 2022 recomandată de Consiliu. Ajustarea soldului structural pentru 2022 a fost de 0,4 puncte procentuale din PIB, cu mult sub nivelul recomandat de 1,8 puncte procentuale din PIB. Este, așadar, necesară o analiză atentă pe baza criteriului de referință privind cheltuielile. În 2022, creșterea cheltuielilor primare nete (ajustată pentru a ține seama de măsurile cu caracter excepțional și de măsurile de politică bugetară pe partea de venituri) a fost de 14,1 %, peste nivelul recomandat de 1,3 %. Îmbunătățirea soldului structural aproape a stagnat în 2022, deși veniturile publice au fost semnificativ mai mari decât se preconizase, fiind stimulate de creșterea puternică a PIB-ului real, de inflația ridicată și de o compoziție favorabilă a creșterii economice. În ceea ce privește cheltuielile, salariile din sectorul public și achizițiile de bunuri și servicii au scăzut ca procent din PIB-ul nominal din cauza indexării parțiale și a unui plafon autoimpus pentru achiziții. Cu toate acestea, majoritatea celorlalte elemente de cheltuieli au înregistrat o creștere mult mai rapidă decât se preconizase, parțial din cauza unor salturi mari neașteptate ale inflației, ceea ce înseamnă că o parte din veniturile excepționale au fost utilizate pentru a finanța cheltuieli suplimentare față de cele prevăzute.

(15) Soldul bugetului public a fost afectat de măsurile de politică fiscal-bugetară adoptate pentru a atenua impactul economic și social al creșterii prețurilor la energie. În 2022, astfel de măsuri au inclus plafoane tarifare pentru energia electrică și gazele naturale, atât pentru consumatorii casnici, cât și pentru consumatorii non-casnici, precum și acordarea unor plăți speciale pentru pensionarii cu venituri mici, a unor bonuri alimentare pentru gospodăriile cu venituri mici (inclusiv pentru pensionari și studenți) și a unor subvenții pentru combustibili. Costul acestor măsuri a fost compensat parțial prin aplicarea unor noi impozite pe profiturile excepționale ale întreprinderilor naționale producătoare de energie. Comisia estimează costul bugetar net al acestor măsuri la 0,4 % din PIB în 2022. Soldul bugetului public a fost, de asemenea, afectat

[15] Recomandarea Consiliului din 18 iunie 2021 în vederea încetării situației de deficit public excesiv din România, COM (2021) 304, 29.7.2021

[16] Eurostat-Euro Indicators, 47/2023, 21.4.2023.

marginal de costul bugetar al protecției temporare acordate persoanelor strămutate din Ucraina, estimat la 0,0-0,1 % din PIB în 2022.

(16) Scenariul macroeconomic care stă la baza proiecțiilor bugetare din Programul de convergență este relativ precaut în 2023 și optimist în perioada următoare. Guvernul estimează că PIB-ul real va crește cu 2,8 % în 2023 și cu 4,8 % în 2024. Prin comparație, potrivit previziunilor Comisiei din primăvara anului 2023, creșterea PIB-ului real ar urma să fie de 3,2 % în 2023 și de 3,5 % în 2024. Ratele semnificativ mai scăzute previzionate de Comisie în ceea ce privește creșterea în 2024 reflectă opinia Comisiei cu privire la impactul întârziat al înăspririi politicii monetare asupra economiei. Ele reflectă, de asemenea, opinia Comisiei potrivit căreia economia României funcționează în prezent aproape de nivelul său potențial sau peste acest nivel, ceea ce pare rezonabil, având în vedere ratele ridicate și persistente ale inflației de bază și rata relativ scăzută a șomajului. Aceste aspecte limitează potențialul de creștere neinflaționistă.

(17) În Programul său de convergență pentru 2023, guvernul României estimează că deficitul public va scădea de la 6,2 % din PIB în 2022 la 4,4 % în 2023, în conformitate cu recomandarea Consiliului. Această scădere importantă reflectă limitarea planificată a cheltuielilor, inclusiv scăderi semnificative ale salariilor reale ale lucrătorilor din sectorul public, precum și unele măsuri de sporire a veniturilor, inclusiv o creștere a ratei impozitului pe dividende, o reducere a pragului aplicabil pentru a beneficia de o rată scăzută de impozitare în cadrul regimului microîntreprinderilor și creșteri ale cotelor de TVA pentru anumite produse. În conformitate cu Programul de convergență, se estimează că ponderea generală a datoriei publice în PIB va scădea de la 47,3 % din PIB la sfârșitul anului 2022 la 47,1 % din PIB la sfârșitul anului 2023.

(18) Se preconizează că în 2023 soldul public va continua să fie afectat de măsurile adoptate pentru a atenua impactul economic și social al creșterii prețurilor la energie. Este vorba de măsurile adoptate în 2022 care continuă să se aplice (plafoane tarifare pentru energia electrică și gazele naturale, subvenții pentru categoriile de populație cu venituri mici, plăți speciale pentru pensionarii cu venituri mici). Costul acestor măsuri este în continuare compensat în mare măsură de introducerea unor impozite pe profiturile excepționale ale furnizorilor interni de energie și pe marjele comerciale. Luând în considerare aceste venituri, costul bugetar net în 2023 al măsurilor de sprijin este estimat la 0,3 % din PIB. Majoritatea măsurilor adoptate în 2023 vizează gospodăriile cele mai vulnerabile, deși nu mențin pe deplin semnalul de preț pentru reducerea cererii de energie și sporirea eficienței energetice.

(19) Conform previziunilor Comisiei din primăvara anului 2023, se preconizează că deficitul public va atinge 4,7 % din PIB în 2023. Acest procent este cu 0,3 puncte procentuale din PIB mai mare decât deficitul preconizat în Programul de convergență, în principal din cauza creșterii cheltuielilor preconizate, în special cu bunurile și serviciile, a transferurilor sociale și a altor cheltuieli curente, care se preconizează în Programul de convergență că vor crește mult mai lent decât inflația. De asemenea, Comisia preconizează o creștere ușor mai mare a veniturilor fiscale decât cea preconizată în Programul de convergență, ceea ce reflectă în principal o creștere mai mare a PIB-ului. Previziunile Comisiei din primăvara anului 2023 estimează o pondere ușor mai scăzută a datoriei publice în PIB (45,6 % la sfârșitul anului 2023) decât cea din Programul de convergență.

(20) Deficitul global estimat pentru 2023 în previziunile Comisiei din primăvara anului 2023 este cu 0,3 puncte procentuale din PIB peste ținta pentru deficitul global recomandată de Consiliu. Ajustarea structurală este estimată la aproximativ 1,5 % din PIB, reflectând scăderea salariilor reale în sectorul public și încetarea angajării de noi funcționari în sectorul public, precum și măsurile în materie de venituri descrise mai sus. Cu toate acestea, ajustarea este ușor mai mică decât valoarea recomandată de 1,7 puncte procentuale din PIB. Este, așadar, necesară o analiză atentă pe baza criteriului de referință privind cheltuielile. În 2023, creșterea cheltuielilor primare nete (ajustată pentru a ține seama de măsurile cu caracter excepțional și de măsurile de politică bugetară pe partea de venituri) este estimată la 8,3 % în previziunile Comisiei din primăvara anului 2023, fiind astfel peste nivelul recomandat de 0,9 %. Astfel, toți cei trei indicatori arată un risc de abatere de la ajustarea recomandată. În contextul unei inflații ridicate, cheltuielile publice vor continua să crească într-un ritm mai rapid decât cel recomandat de Consiliu la data de 18 iunie 2021. Pe baza unei analize atente, se constată că România riscă să nu respecte obiectivele bugetare pentru 2023 stabilite în Recomandarea Consiliului din data de 18 iunie 2021.

(21) Conform Programului de convergență, se preconizează că deficitul public va scădea la 2,9 % din PIB în 2024, în conformitate cu recomandarea Consiliului din cadrul procedurii de deficit excesiv. Scăderea planificată pentru 2024 reflectă în principal limitarea în continuare a cheltuielilor, preconizându-se o scădere a cheltuielilor publice de la 38,4 % din PIB la 36,9 % din PIB. Programul de convergență preconizează că ponderea datoriei publice în PIB va scădea la 46,1 % la sfârșitul anului 2024. Pe baza măsurilor de politică cunoscute la data la care s-au făcut previziunile, previziunile Comisiei din primăvara anului 2023 estimează un deficit public pentru 2024 de 4,4 % din PIB. Acesta este mai mare decât deficitul preconizat în Programul de convergență, deoarece măsurile anunțate nu par suficiente pentru a face efortul bugetar recomandat de Consiliu în cadrul procedurii aplicabile deficitelor excesive. Previziunile Comisiei din primăvara anului 2023 estimează o pondere mai mare a datoriei publice în PIB, de 46,1 %, la sfârșitul anului 2024.

(22) Deficitul global preconizat pentru 2024 în previziunile Comisiei din primăvara anului 2023 este cu 1,5 puncte procentuale din PIB mai mare decât ținta pentru deficitul global recomandată de Consiliu, iar ajustarea soldului structural se estimează că va fi de doar 0,3 puncte procentuale din PIB în 2024, comparativ cu nivelul recomandat de 1,5 puncte procentuale din PIB. Este, așadar, necesară o analiză atentă pe baza criteriului de referință privind cheltuielile. În 2024, creșterea cheltuielilor primare nete (ajustată pentru a ține seama de măsurile cu caracter excepțional și de măsurile de politică bugetară pe partea de venituri) este estimată la 9,5 % în previziunile Comisiei din primăvara anului 2023, fiind astfel peste nivelul recomandat de 0,0 %. Astfel, toți cei trei indicatori arată un risc de abatere de la ajustarea recomandată. Faptul că nu s-a prevăzut un efort bugetar semnificativ pentru 2024 reflectă parțial impactul normelor de indexare din România (runda de indexare din 2024 a pensiilor și a salariului minim va reflecta ratele ridicate ale inflației înregistrate în 2022). Cu toate acestea, ar trebui remarcat faptul că planul de redresare și reziliență include mai multe măsuri și reforme care, dacă ar fi adoptate și puse în aplicare la timp, ar putea antrena o creștere semnificativă a veniturilor publice încă din 2024 și ar putea contribui la atingerea țintei de deficit. În ansamblu, concluziile unei analize atente relevă faptul că România riscă să nu respecte obiectivele bugetare pentru 2024 stabilite în Recomandarea Consiliului din data de 18 iunie 2021. Având în vedere riscurile de neîndeplinire, în 2023 și 2024, a obiectivelor bugetare recomandate, pare să fie necesară adoptarea unor măsuri

bugetare suplimentare pentru a respecta traiectoria de ajustare, a corecta deficitul excesiv până în 2024 și a consolida poziția externă a țării.

(23) Programul de convergență se referă la reformele și investițiile planificate în cadrul planului de redresare și reziliență, care se preconizează că vor contribui la sustenabilitatea finanțelor publice și la creșterea durabilă și favorabilă incluziunii. Printre acestea se numără reforme importante ale sistemului de pensii (atât al sistemului de pensii speciale, cât și al sistemului general), o reformă fiscală ambițioasă, eforturi de consolidare a administrației fiscale și reforme ale întreprinderilor de stat. Implementarea integrală a acestor reforme va contribui la atingerea țintelor de deficit stabilite de Consiliu în cadrul procedurii aplicabile deficitelor excesive.

(24) Programul de convergență prevede eliminarea treptată a majorității măsurilor de sprijin din domeniul energiei în 2025. Comisia presupune, de asemenea, că vor fi eliminate treptat aproape toate măsurile de sprijin în domeniul energiei (venituri nete de 0,1 % din PIB în 2024), în cazul în care nu se vor înregistra noi creșteri ale prețurilor la energie.

(25) Programul de convergență prezintă o traiectorie bugetară pe termen mediu până în 2026. Conform programului, se preconizează că deficitul public va rămâne la 2,9 % din PIB în 2025 și 2026, pe baza creșterii PIB-ului real cu 5,0 % în 2025 și cu 4,6 % în 2026, cu mult peste potențial. După o reducere semnificativă de la 39,8 % în 2021 la 36,9 % în 2024, ponderea cheltuielilor în PIB ar urma să rămână în general neschimbată în 2025 și 2026. Conform programului, se estimează că ponderea generală a datoriei publice în PIB va scădea de la 46,1 % din PIB la sfârșitul anului 2024 la 45,4 % din PIB până la sfârșitul anului 2026.

(26) În conformitate cu articolul 19 alineatul (3) litera (b) și cu criteriul 2.2 din anexa V la Regulamentul (UE) 2021/241, planul de redresare și reziliență include un set amplu de reforme și de investiții care se consolidează reciproc și care urmează să fie puse în aplicare până în 2026. Implementarea planului României este în curs, însă există un risc crescut de întâmpinare a unor întârzieri. România a prezentat două cereri de plată, care se referă la 72 de jaloane și ținte din plan și presupun o plată în valoare de 2,6 miliarde EUR, excluzând prefinanțarea, pentru prima cerere de plată. Evaluarea celei de a doua cereri de plată este încă în curs. Riscurile crescânde de întâmpinare a unor întârzieri în implementarea planului se datorează guvernanței slabe și capacității limitate a administrației publice. Abordarea acestor aspecte, inclusiv prin asigurarea unor resurse umane adecvate, este o condiție-cheie pentru o mai bună coordonare a planului și pentru realizarea în timp util a investițiilor. În plus, pentru a finaliza reformele structurale importante, este necesar să se dea dovadă de un angajament politic și o implicare continue. Având în vedere relevanța macroeconomică și bugetară considerabilă a planului, punerea în aplicare integrală și în timp util a măsurilor va fi esențială pentru a limita vulnerabilitățile externe și bugetare. Se preconizează că planul va fi revizuit în 2023, pentru a include, printre altele, un capitol dedicat planului REPowerEU, și pentru a ține seama, totodată, de reducerea sprijinului nerambursabil ca urmare a redresării economice puternice a României. Discuțiile în această privință sunt în curs. Includerea rapidă a noului capitol privind REPowerEU în planul de redresare și reziliență va permite finanțarea unor reforme și investiții suplimentare care să sprijine obiectivele strategice ale României în domeniile energiei și tranziției verzi. Implicarea sistematică și eficace a autorităților locale și regionale, a partenerilor sociali și a altor părți interesate relevante rămâne importantă pentru implementarea cu succes a planului de redresare și reziliență, precum și a altor politici economice și de

ocupare a forței de muncă ce nu se limitează la planul respectiv, în scopul de a asigura asumarea pe scară largă a agendei politice globale.

(27) Comisia a aprobat în 2022 toate documentele de programare ale politicii de coeziune prezentate de România. Punerea în aplicare rapidă a programelor politicii de coeziune în complementaritate și în sinergie cu planul de redresare și reziliență, inclusiv cu capitolul privind REPowerEU, este esențială pentru realizarea tranziției verzi și a celei digitale, pentru sporirea rezilienței economice și sociale, precum și pentru a obține o dezvoltare teritorială echilibrată în România.

(28) În afară de provocările economice și sociale abordate în planul de redresare și reziliență, România se confruntă cu o serie de provocări suplimentare legate de politica energetică și de tranziția verde.

(29) România se confruntă cu provocări legate de decarbonizare, dat fiind că se bazează în continuare într-o foarte mare măsură pe combustibilii fosili. Ponderea combustibililor fosili (cărbune, petrol și gaze) a crescut ușor în 2021 comparativ cu 2020, ajungând la 72 % în 2021, în timp ce ponderea energiei din surse regenerabile a reprezentat doar aproximativ 20 %. România este al doilea cel mai mare producător de gaze din UE, deservind în principal piața internă. Implementarea efectivă a energiei din surse regenerabile, asigurarea faptului că sectorul rezidențial este mult mai eficient din punct de vedere energetic și utilizarea noilor tehnologii în industrie sunt aspectele asupra cărora ar trebui să se concentreze România pentru a îndeplini obiectivele UE și obiectivele naționale în materie de energie și climă pentru 2030 stabilite în pachetul „Pregătiți pentru 55”. Consumul de gaze naturale al României a scăzut cu 20 % între luna august 2022 și luna martie 2023, comparativ cu consumul mediu de gaze din aceeași perioadă din cei cinci ani anteriori, depășind astfel ținta de reducere cu 15 % a consumului. România ar putea aplica în continuare măsuri temporare de reducere a cererii de gaze până la data de 31 martie 2024[17].

(30) Mărirea capacității rețelelor este esențială pentru a reduce utilizarea combustibililor fosili și a accelera tranziția către o energie curată. Conform planului de redresare și reziliență al României, dezafectarea instalațiilor de producție a energiei electrice pe bază de cărbune și lignit ar trebui să se încheie până în 2032, iar capacitatea de producție astfel eliberată ar trebui înlocuită prin producerea de energie din surse regenerabile. Absorbția noilor capacități de producție de energie din surse regenerabile este, însă, limitată de rețelele existente de transport și distribuție a energiei electrice. Blocajele din rețea împiedică recurgerea pe scară mai largă la energia din surse regenerabile. Sunt necesare investiții prin care să se modernizeze și să se digitalizeze rețelele existente pentru a integra noua producție provenită din surse de energie regenerabile și a mări capacitatea de interconexiune cu statele membre învecinate, în conformitate cu obiectivele climatice. Va fi necesară o planificare suficientă și avansată a sistemului integrat în vederea modernizării și a extinderii rețelelor (atât a celor de transport, cât și a celor de distribuție), astfel încât acestea să poată răspunde nevoilor în materie de cerere și flexibilitate. În plus, simplificarea procesului de desemnare a zonelor care se pretează dezvoltării proiectelor de producere a energiei din surse regenerabile și simplificarea în continuare a procedurilor aferente, inclusiv simplificarea instalării în clădiri a unităților de producere a energiei din surse regenerabile de capacitate mică (cum ar fi panourile fotovoltaice) ar îmbunătăți situația actuală, în care autorizațiile pentru instalarea centralelor electrice din surse

[17] Regulamentul (UE) 2022/1369 al Consiliului și Regulamentul (UE) 2023/706 al Consiliului.

regenerabile se obțin relativ ușor, însă autorizațiile necesare pentru conectarea acestora la rețea se obțin mai greu.

(31) În sectorul construcțiilor, obiectivele naționale mai ambițioase fixate pentru 2030 vor necesita finanțare suplimentară pentru parcul imobiliar al țării. Planul de redresare și reziliență al României prevede renovarea, în total, a 2,4 milioane m² de clădiri publice și a 4,4 milioane m² de clădiri rezidențiale, în condițiile în care politica de coeziune a alocat fonduri pentru realizarea de lucrări de renovare pentru o suprafață totală de 1,6 milioane m² în ambele sectoare. Accesul limitat la finanțare și la informații referitoare la reabilitarea energetică a clădirilor și la instalațiile de producere de energie din surse regenerabile împiedică într-o măsură semnificativă realizarea de îmbunătățiri suplimentare. În special, un acces îmbunătățit al gospodăriilor și al întreprinderilor mici la fonduri destinate sporirii eficienței energetice ar contribui în mod semnificativ la reducerea dependenței României de combustibilii fosili și, în același timp, la atenuarea sărăciei energetice. În plus, autoritățile regionale și locale ar putea furniza mai multe informații cu privire la modul în care pot fi accesate fondurile alocate pentru reabilitarea energetică a clădirilor și la tipul de unități de capacitate mică de producere a energiei din surse regenerabile care ar putea fi instalate pe clădiri și în gospodării.

(32) Deficitul de forță de muncă și de personal calificat în sectoarele și în meseriile esențiale pentru tranziția verde, inclusiv în sectorul de producție, dar și pentru implementarea și întreținerea tehnologiilor cu zero emisii nete creează blocaje în procesul de tranziție către o economie neutră din punct de vedere climatic. Crearea unor sisteme de educație și formare de înaltă calitate, care să răspundă nevoilor în schimbare ale pieței forței de muncă, și adoptarea unor măsuri țintite de perfecționare și reconversie profesională, sprijinite de politici active în domeniul pieței forței de muncă, sunt esențiale pentru a reduce lipsa de personal calificat și pentru a promova incluziunea pe piața forței de muncă și realocarea forței de muncă. Pentru a debloca oferta neexploatată de forță de muncă, aceste măsuri trebuie să fie accesibile, în special pentru persoanele fizice și în sectoarele și regiunile cele mai afectate de tranziția verde. În 2022, România a raportat că nu dispune de suficient personal calificat pentru mai multe profesii în care sunt necesare competențe sau cunoștințe specifice pentru tranziția verde, inclusiv de lucrători în domeniul izolării clădirilor, de ingineri constructori și de șefi de șantier.

(33) Consiliul a examinat Programul de convergență pentru 2023 prin prisma evaluării efectuate de Comisie, iar avizul[18] său se reflectă îndeosebi în recomandarea 1 de mai jos.

(34) Consiliul a examinat, în lumina bilanțului aprofundat realizat de Comisie și a evaluării menționate, Programul național de reformă pentru 2023 și Programul de convergență pentru 2023. Recomandările sale emise în temeiul articolului 6 din Regulamentul (UE) nr. 1176/2011 sunt reflectate în recomandarea 1 de mai jos. Politicile vizate în recomandarea 1 contribuie la abordarea vulnerabilităților existente în ceea ce privește balanța de plăți, care sunt legate de deficitul bugetar important și de reapariția unor probleme de competitivitate. Recomandările 2 și 3 contribuie la punerea în aplicare a recomandării 1,

[18] În temeiul articolului 5 alineatul (2) și al articolului 9 alineatul (2) din Regulamentul (CE) nr. 1466/97 al Consiliului.

RECOMANDĂ ca, în 2023 și în 2024, România să întreprindă acțiuni astfel încât:

1. Să aplice politici fiscal-bugetare conforme cu Recomandarea Consiliului din data de 18 iunie 2021 pentru a pune capăt până în 2024 situației de deficit public excesiv din România și a consolida poziția externă a țării.

   Să elimine treptat până la sfârșitul anului 2023 măsurile existente de sprijin în domeniul energiei și să utilizeze economiile astfel rezultate pentru a reduce deficitul public. În cazul în care noi creșteri ale prețurilor la energie ar face necesară adoptarea de măsuri de sprijin, să se asigure că astfel de măsuri sunt direcționate pentru a proteja gospodăriile și întreprinderile vulnerabile, sunt fezabile din punct de vedere bugetar și încurajează în continuare realizarea de economii de energie.

   Să mențină investițiile publice finanțate la nivel național și să asigure absorbția eficace a granturilor MRR și a altor fonduri ale UE, în special pentru a promova tranziția verde și cea digitală.

   În perioada de după 2024, să continue să urmărească o strategie bugetară pe termen mediu de consolidare treptată și durabilă a finanțelor publice, combinată cu investiții și reforme care să conducă la o creștere durabilă mai accentuată, pentru a obține o poziție bugetară prudentă pe termen mediu.

2. Să asigure o guvernanță eficace și să consolideze capacitatea administrativă pentru a permite implementarea continuă, rapidă și constantă a planului de redresare și reziliență. Să finalizeze rapid capitolul privind REPowerEU pentru a putea demara rapid punerea sa în aplicare. Să pună în aplicare rapid programele politicii de coeziune, în strânsă complementaritate și sinergie cu planul de redresare și reziliență.

3. Să reducă dependența de combustibilii fosili și să accelereze tranziția către o energie curată, în special prin accelerarea implementării energiei din surse regenerabile și prin îmbunătățirea capacității rețelelor de așa manieră încât să permită integrarea pe piață a noilor capacități. Să sporească eficiența energetică și nivelul de ambiție al eforturilor de renovare energetică a clădirilor, inclusiv prin îmbunătățirea accesului la informații și la opțiuni de finanțare durabilă. Să accelereze eforturile de politică ce vizează furnizarea și dobândirea competențelor necesare pentru tranziția verde.

Adoptată la Bruxelles,

Pentru Consiliu,
Președintele